చంద్రహాస చరిత్రము నాయాంతరంబుగల

SL No ~~904~~ 965

చంద్రహాసచరిత్రంబను నామాంతరంబుగల

ఏకాదశీమాహాత్మ్యము.

శ్రీ

ఇయ్యది,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Rs. [illegible]

ఈ [illegible] వచ్చిన [illegible] యువారి [illegible]

వ్రాయకుండా [illegible] చేయుటకు [illegible] యుండున [illegible]

[illegible] ఉద్యోగము [illegible] చేసినారు [illegible]

పుస్తకము [illegible] కార్యమునందు [illegible] కాగితములయిన

గ్రంథకర్తకు వ్రాసి తెప్పించుకొనను, [illegible]

సమాప్తము. [illegible]

భూమాహాత్మ్యము.

ఏబదికోట్ల యోజనముల విస్తీర్ణంబుగల యీభూమండలము సప్తద్వీపంబులుగను. నవఖండంబులుగ నొప్పియున్నయది. అందుస్వర్గాదిభోగములు వడయుటకునికిపట్టయి మహైశ్వర్యం బువహించినదియు, ప్రపంచ మనిమిథ్యయని విషయసుఖంబులవిష్ఠంబులని దేహము బుద్బుదప్రాయమనినమ్మి శ్రీబ్రహ్మోపాసనమొనర్చుచు సమాధులందుండు యుగముల పర్యంతమునిష్ఠాగరిష్ఠులైయుండు మహనీయులకాటపట్టయినదియు, నీటముంచు తామరకునీరంటనియట్లుగృహస్థధర్మంబునెఱపుచు తత్త్వజ్ఞానానందమునకభిలషించని జనకాదితత్త్వజ్ఞానులకు నివాసంబైనదియు, పూర్వజన్మకర్మానుసరణిస్వల్పాయుర్దాయము వహించియుబుధమప్రయత్నముచే చిరంజీవులుగ నుండుటకు వరంబులువడసిన మార్కండేయాదిమహామునులకు పాత్రమైనదగు।

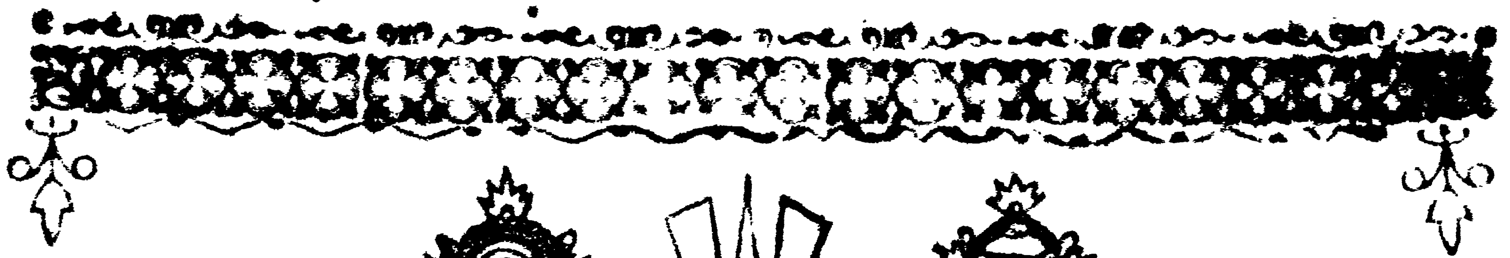
యొక్క కష్టంబులు వాటిల్లినను నిష్ఠపడక విష్ణుదలతో గూడి పరి...
ర్యసాహసాది సద్గుణంబుల చేయీశ్వరోపాసనంబొనర్చు...
శాంతమూర్తులై విలసిల్లిన ప్రహ్లాదాది మహాభాగవత శిఖామణుల
కునాలయంబైనదియు, పాతివ్రత్య ధర్మంబులోకంబున వెల్లడిచే
యనెంచి పరలోక గతులైన మహాభర్తల బుజ్జీవితులుగా నొనర్చి
నసావిత్రీ మొదలగు పతివ్రతాశిరోమణుల చేనలంకరించినదియు॥
గంగాదిమహా పుణ్యనదులును, మేరుపర్వతం బాదిమహాగిరులు
ను, నైమిశం బాదిముఖ్య దివ్యాసంబగునారణ్య క్షేత్రంబులచే
శోభాయమానంబై భరతఖండంబు ప్రకాశించుచున్నయది. శ్రీ
మహాఘనత వహించియున్న నీభరతఖండంబున జననమావతరిం
చియున్న వారము కావున ప్రతిమనుజుడును స్వకర్మనిర్వహణం శ్రేయః
[illegible]

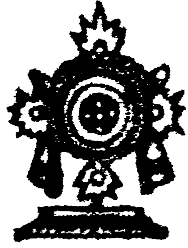
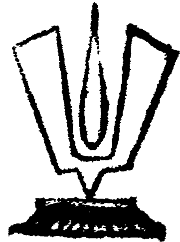
దినహోమములు గాత్రించుటలు ఎతిగోలువారివారి స్వస్థానార్థ
ర్త్య ఇను సారుసాయం (ఆ) ముటనుచెన వెడబాయక మాత్రాప్రేష
గురుసేవ ఉపాసన లాదరించుచు! పెద్దలసేవించుచు। కలకా
లవి ఆతిథి భ్యాగత జనంబు నాదరించుచు! సాధుసాంగత్యంబా
చరించుచు! అస్పృష్టేశ్వరి దేవరి ఉపాసనాసక్తు, సర్వ … త
మూ… య నిజమవ ఆభాసించుచు! ప్రాకాలసాత్త్విక స్త్రీ యుండు శ్రీ
గోవిందదాసస్వరూపగాకించు … …
నంద లకు సదర్శనంబుగ (శ్రీవందే)హానసారిత్రి బ్రోవర్యపుదుం
వాడగా ప్రసన్నంతు భక్తి … యంగీకారంబాచరించు ప్రా
ర్థించుచున్నాడు.

కృష్ణ,

సుందరేయుడు

నాగ్దా దాసాచార్య

శుభమస్తు.

శ్రీ చంద్రహాసచారిత్రము.

కం॥ శ్రీరఘుకులవరసోమా। పారసద్వాఃయనసకల
సద్గుణధామా। నారదమునినుతనామా।
ధారాధరనీలదేహ। దశరథరామా॥

శ్లో॥ గజాననాలా - విధికన్యకేలా - వందనాసురూలా ।
అనిశజ్ఞానాలా - వందనాదోషేలా - భగవత్కథేలా ॥

వ॥ శ్రీమునివహాన్విత పరమహంససమేతుండై జనమేజయమహారాజుంజూచి ఇట్లని యె, ఓజనమేజయమహారాజా? పాండవమహారాజపుత్రుండైన ధర్మరాజు యుద్ధానంతరంబు శ్రీకృష్ణానుమతంబున అశ్వమేధయాగంబు చేయ నుపక్ర మించి యజ్ఞాశ్వంబును విడుమటయు తదాశ్వంబు కేశంబు లందెల్లడల గుప్తరుచు సారస్వతనగరంబునుండి విడువబడిన పిమ్మట నయ్యశ్వసంచార ప్రదేశం బెరుంగక విచారించుచుజనుమండ నారదదర్శనంబగుటయు అంత నర్జునుండాదిగాగల రక్షకులు నమ్మునికి వెన్వెరుగ వందనంబాచరిం చియజ్ఞాశ్వంబుపోక దెలియంగోరుటయు మునివరుండాలోచించి సదాహ్ని హామస్మరణపరాయణుండును కుంతలాధీశ్వరుండును యుద్ధవీరుండునునగు చంద్రహాసామతియున బంధీకృతంబయి యుండుతెరంగెఱింగించుటయును నప్పార్థుండట్టిమహానీయుని చారిత్రంబు దేటతెల్లంబుగ వినకుతూహలుండై ప్రార్థింపనారదుండిట్లనియె.

అభంగ్॥ చంద్రహాసచరితం- సాధుజనసేవితం॥ మృమరసభరితం-
మధురిపుసమ్మతం॥ కృష్ణరామరామ-రామకృష్ణరామ-
రామరామరామ-రామరామరామ [illegible]।

సా॥ వసుధలోన శ్రీకేరళమందున వరసుధర్మధీవరుడు
విసుగక శ్రీహరి సంస్మరణమునె- వ్వేళ జేయుభూవరుడు ॥సా॥

సాకీ॥ అతివిభాగ్యకుసీలపతివ్రత- యతిసౌందర్యమువీర
పుత్రుసిగాంచియు దంపతులిరవుర- పుణ్యాలోకమటుజేర ॥సా॥

పంచచామరం॥ రాజాధిరాజ తెల్లనాపు-రంబును ట్టడించిబల్-
బాజెల్లు ముద్దుకుర్రినని-రాధరంగుజేయుగా।

కం॥ అంతటనోకదాది। తనచెంగనురాదిసి బాలు-
చెల్వముగసి శ్రీ। కాంతునిధ్యానము జేయుచు
కుంతలదేశంబు జేర్చె- కువలయధీశా॥

(గద్య గద్య [illegible] సీఘ్రం అనుష్టుప్)

ఒక్క-విధమానదాహ [illegible] వత్ బాలకుని - చక్క గనుచో

షించగ-జరిగెకొంతకాలమటు॥ దిక్కులేనికురవ్రివాని-దిగవిడనాడి
హాది। గ్రికుల ననుకైవల్యము-నిక్రవముగాను జేరె

వ॥ అంత నజ్జాలుండప్పటికి మూడుసంవత్సరములవాడయ్యెను వాని
ముఖంబున మహాబాలలక్షణంబులుండుటెరింగి దయారసపూరితులగుయప్పురం
బునంగల పుణ్యాంగనలు కొందరిన్నపానంబులొసంగికాపాడుచుండ నైదవసం
వత్సరంబు సంప్రాప్తంబయ్యె నట్టియెడనద్దేశంబునకు,

అభంగ్॥ కష్టమెరుగలేడు- కరుణలేనివాడు- దుష్టబుద్ధియనెడు
జ్యేష్ఠమంత్రిగలడు ॥కృ॥

ఒకరోజుఅట్టిక్రూరాత్ముండగు ప్రధానిగృహంబున నొకశుభప్రస్తుతము
జరుగుచుండ చంద్రహాసుండువిని.

(నొండి చిందు.)

కదలెమంత్రినిజూడ-బాలుడు-కమలలోచనునిధ్యానమున ॥క॥
రాముడెదైవమని- శ్రీరఘు-రామునిదలచినక్షేమమని ॥క॥

ఇష్టులు జేరిరాగ-శ్రీహరి- కిష్టుడీతడని ప్రజలనగ ॥క॥

వ॥ ఇట్లనేకవిధంబుల శ్రీహరిధ్యానంబు చేయుచు మంత్రిగృహంబునకు విచ్చే
సిన యశ్వాలుని రూపగుణగాంభీర్య సౌందర్యాతిశయంబులకచ్చెరువంది నచ్చో
వచ్చియున్న విప్రవరులు ప్రధానిం గలకించి,

మోహనరాగం ఆటతాళం

భూ॥ ఈ బాలకోమరుడు - యవ్వనిపుత్రుడో మా భాగ్యమున
వచ్చె కాబోలు।
భూభారమణగింప బుట్టిన నగధరుడు - సాభిప్రాయము దెల్పి
మమ్మేలు॥

మం॥ దక్కు లేనివారు - పెక్కు వేలమంది యిక్కడ వసియిం
చుచున్నారే।
టక్కులు గామనే - నెక్కడ వివరింతు - చక్కగ యోచింప
కున్నారే॥

భూ॥ శుభలక్షణంబుల- సూచన దెల్పుచు- ప్రభుమూర్తియై
బాలుడున్నాడు।
ఇభరాజవరదుడే - లింపయోకుంతల - విభవమును భ
రింపనున్నాడు॥

కం॥ అనువార్తలాలించి దుష్టబుద్ధి।
బనిపె భూసురులమందబుద్ధి॥కృ॥

వ॥ తదనంతరంబ మంత్రియేకాంతస్థలంబునకరిగి (విప్రవాక్యశ్రవణానంతరం)
అనుబాహ్యానుపరణి బాలుం డిక్కుంతలంబునకు ప్రభువుకాగలడు గావున.

శ్లో॥ జాతమాత్రం నయశ్శత్రుం వ్యాధింవాప్రశమంనయేత్।
అతిపుష్టాంగయుక్తోపి-సపశ్చాత్తేనహన్యతే॥

వ॥ అమరీతిదీని పధీవదస్సూక్తమని యామోదించి, తలవరులం బిలిపించి,
కర్తవ్యమానంబెఱింగించి, బహుమానంబులిప్పించి, బాలునప్పగించిన.

పా॥ చెవరించుచుగొన్పోయిబాలుని। భీకరులైరలవారలు।

తనలకవధియించెవమనికర్తుల- వనయువజాఁిఖిలులు॥పా॥

వ॥ ఇట్టిమహా ఘోరమైనయాపదనుండి రక్షింప ఆపద్బాంధవుడని పేరువహించిన ఈశ్వరుండుదప్ప నన్యలోకరకాడి దృఢనిశ్చయుండును, భయకంపితగాత్రుండును, నిశ్చేష్టితుండును, సర్వదా శ్రీలక్ష్మీనారాయణపాదకమల ధ్యానపరుండును. నిఖిలవిబుధజనవిధేయుండును భాగవతశ్రేష్ఠుండునైయొప్పునబ్బాలుండు యోగివినిచితంబు పరాయత్తంబుచేయుక తదేకధ్యానంబున ఈశ్వర సన్నివేశంబుగల్పించుకొని.

ఉ॥ ఓకమలాక్షయో వరదయో ప్రతిపక్షవిపక్షదూరకా।

యోవ్యాకపియోగివంద్యసుగుణోత్తమయో శరణాగతామరా।

కహాయో మునీశ్వరమనోహరయో విమలప్రభావరా।

నీకరుణింపవే శరణార్థినన్నుగావవే॥

రా॥ ౮౧.

పా॥ పరమదయాళునిధ్యానంబునయా- బాలుడుదలవరలు।

చరములేకయెటువధింతుమని. నెనరుటూనియాఖిలులు॥పా॥

బాలునకెడనుపదంబునమం డెదు, భాగ్యహీనమా ప్రేలు !
బాలునను మఖుడించుచుక వెడలిరి చయ్యానపశుమూలకులు॥సా॥

అంతినబ్బాలుఁడదరిబెదరి రక్తంబేరులై ప్రవహించుటంగని దిక్కుమిష
జైందిఈశ్వరానరుపరాధినగు నన్నిటుశేయు నీకయ్యెవిలాథ మెయ్యదియా ధరింప
రానియీబాధనోరువతరంబుగ దనియెటుగ్రెత్తి.

రూపకతాళం.

దీనపోషకా - జగద- దీనరక్షకా ।
మానస మునవినుకరువను మానివాలకా ॥దీ॥
దిక్కు లేకుగా-నా-దిక్కు నీవెరా।
మ్రొక్కి వేడుచున్నవాఁగన- గ్రక్కునయిటురా ॥దీ॥
తల్లి లేదుగా-నాకు-తండ్రిలేడురా।
ఇల్లునేనెవ్వరుగారు ఇక్కడీ వెరా ॥దీ॥
బాలుడేనురా-పసి-బాల్యవంతురా।
కాలిపేరులుతరగబడెను- కర్మమేమిరా ॥దీ॥

మోసమెరుగా-నా-దోసమేమిరా।
గాసినాన్పనెవరుశ్రీల క్ష్మీశబ్రోవరా ॥దీ॥
నాథుఁడీవె కా-నా-బాధమాన్పగా ।
వేదవేద్య వేడినాను। వేగ రావుగా ॥దీ॥

వ॥ ఇటుధ్యానించుచుండఁగ ఈశ్వరానుగ్రహంబున బాలునకంతకంతకు బాధనివర్తియగుచుండెనంత,

కం॥ అదివర కావనమృగముల,
వదలక చెంగాడుచుండు,వరసుమళింపం।
ఈదియెవ్వని కావంబసు।
సదయతోఁ పిచ్చె సిగాంచె। సద్గుణశీలుఁ॥

వ॥ అట్లుగనిమిక్కిలిసుకుమారుండును। విశాలవక్షుండును। దీర్ఘబాహుండును। కమలలోచనుండును। మనోహరుండును। అతిదీనాలాపంబుల గృశీభూతేంద్రియుండు నశ్రుబిందువులతోడ యుండి కొనియుంచుచున్న। యుబుకంబున్నొక్కి। శిరంబుమూర్కొనియుపలాలనంబొనరించుచు మెల్లమెల్లనకుటీరంబునకుఁ భూపాలుఁడిట్లనియె,

(చూడరేపియునకనువర్ణపట్టు)

రా॥ ఏరామున్న బాలకనిం- కేలనీవిచారము। పారపాతూ దైవ శ్రీవారి।
సకలజీవులన్ను బ్రోచునిదిఃజను ॥యే॥

రా॥ సత్యస్వరూమాట చెల్సిన- సద్వివేకిగద మీరు। అతులిక సాంమ్రాజ్యపదవు।
లందుపొందుఘిరపాలకముందు ॥స॥

రా॥ ధారుణితిలిదం్రుడు లెవరు, తగుబాంధవ్యులెవ్వారో- కారణమదేదివీః
కానవచ్చు నటిటుసంకటపడుటకు ॥యే॥

రా॥ శ్రీహరే వారితల్లిదండ్రి- గిరిజారమణుడే; సాహసంబున వనిన విడనాడగ।
స్వామిరాఘవులవనమున విడకెన ॥స॥

వి॥ అను బాలునివాక్యంబు లాలించి భూపాలుండు తన మనంబునందిట్లని యోచించె.

కం॥ సంతానవిహీనుండని।
మంతనమున నెనరుబూని। మాధవుడే శ్రీ
మంతుండగుయీబాలుని।

సంగసమునబనిచెననుచుసంబరపరుచ్రై॥

వ॥ పెన్నిధిగన్న పేదచందంబున ధాత్రీశ్వరుండు.

దిం॥ విడువక బాలునిగూడి వే।
కడువడి జేరె తాపురము బాగ॥క్ర॥

వ॥ తిమగృహంబునకువిచ్చేసి కుళింపభూపాలుండు యాబిడ్డను తనపట్టపు
హిషికప్పగించి, వర్తమానంబెరింగించి, భూవరుండు కడుప్రియంబుదోప నెరవాదు
లగు వేదవిదులైన భూసురులరప్పించి, నారియునుమరియెబుస వారాంమిధునం
బుల మంగళస్నానంబొనరించి, యనేక మంగళతూర్యరవంబులు సెలంగ బ్రా
హ్మణులు వేదచోదితంబులైన సుకర్మంబులచే బుగ్నీకారంబు జేయించి యా
బాలుండు నవ్వునపుడు చంద్రుని పరిహసించు కాంతివంటి ముఖవిలాసంబుగలుగు
టంబట్టి యాబిడను చంద్రహాస్యుండని నామకరణంబొనరించి, యచ్చోటికరు
దెంచియుండు చాతుర్వర్ణంబులవారికిని నెవ్వరుగ యుక్తరీతిని సత్కరించి
వారివారి విడుదులకనిపి నాడయ్యనంత చంద్రహాస్యుండు దినదిన ప్రవర్ధమానుండై
శుక్లపక్షచంద్రునికైవడి వృద్ధిపొంది బాలక్రీడలచే దమతల్లిదండ్రుల యుల్లంబుల

పిల్లలింపజేయుమందు ముద్దులగారాబుపుత్రునింగని ధారుణీశ్వరుండిట్లనియె.

శ్లో॥ విద్యానామనరస్యరూపమతులంప్రచ్ఛన్నగుప్తంధనం।
విద్యాభోగకరీయశస్సుఖకరీవిద్యాగురూణాంగురుః।
విద్యాబంధుజనోవిదేశగమనేవిద్యాపరాదేవతా।
విద్యారాజ్యసుపూజ్యతేనహిధనంవిద్యావిహీనఃపశుః॥

వ॥ కావున

కం॥ ముద్దులపుత్రిబండితుల।
యొద్దను జేరంగబోయి,
యురుశాస్త్రింబుల్।
శుద్ధిగ పఠించినంగద,
బుద్ధియుఁకీర్తియుఁబునొందును। బుధనుతచరితా॥

వ॥ ఇటులబలికిన తండ్రివాక్యంబులాలకించి వారియనుజ్ఞ మేరకు గురుమందిరంబునకు.

ఉండి॥ అకుటిల మారాజానందనుండై।

జనివిద్యాభ్యాసము సేయుచుండె ॥౯౨॥

అంతశ్శిష్యుల కాలంకారంబగు చంద్రహాసుండు గురువర్యునకు వందనం
బాచరించి అంజలిబద్ధుడై యిట్లనియె॥

కం॥ గురువులుప్రియశిష్యులకుం।
ఆ నరహస్యంబు దెలియ। బలుకుదు రచల।
స్థిర కల్యాణం బెయ్యది।
పురుషులకను నిశ్చయించి। బోధింపతగున్॥

వ॥ అనియడిగిన శిష్యుని మృదుర సభరితంబులగు వాక్యంబులాలించి
గురువర్యుండు చంద్రహాసుని పైకలరించి శిష్యునిట్లనియెం.

సీ॥ ఇంచుక మాయరేకమది। నెప్పుడు బాయని భక్తి తోడవ।
త్రిలు చుచు నెవ్వడే నిహరి। దివ్యపదాంబుజ గంధరాశిసే।
వించుచ నతండె రుంగు నర। నింద భవాదులకైన దుర్లభం।
దంచితమైన యాహరియు। శారద హృత్పుత కర్మమార్గముల్।

వ॥ మరియును,

శ్లో॥ హేశిష్యాశ్శృణుత్వప్రసూతిమరణవ్యాధేశ్చికిత్సామిమాం।
యోగజ్ఞాస్సముదాహరంతిమునయో
యాంయాజ్ఞవల్క్యాదయాః।
అంతర్జ్యోతిరమేయమేకమమృతంకృష్ణాఖ్యమాపీయతాం।
తత్పానంపరమౌషధంవితనుతేనిర్వాణమాత్యంతికం॥

వ॥ శిష్యుడా జననమరణవ్యాధులకు నొక చికిత్స జెప్పెదనా లింపుము అది ట్లన్న యాజ్ఞవల్క్యాదులైన మునులచే జెప్పంబడినట్టుల అంతర్జ్యోతి స్వరూపంబును, అప్రమేయంబును, ముఖ్యమునగు శ్రీకృష్ణామృతంబు నాస్వాదింప యాపరమౌషధసేవచే యాత్యంతికసౌఖ్యంబులబ్బునదిని పరమానందంబునం బొంది అట్టి ఈశ్వరునిట్లు నిస్తుతించె.

(సునదుకరయగదేమో అనుపట్టు.)

సరగుననిటురారా శ్రీ సామజమనోల్లాస॥

కేవరు నేరిచి పతిమీ, సారుగు జొచ్చియున్నగన ॥స॥
ప్రహ్లాదబలుబహుపకిన్నామ్మలు కౌరవులాక్రోపంను।
ఘోరముగనోర్చరిసభను జేర్చి ద్రయిబూని।
వీరలువలువంగనుయా నాగినాభిముదలవా।
పారమార్థికదయయుబూని పాలించినపరమపురుష. ॥స॥
వ॥ అనిమరియును.

ఉ॥ చక్కనివానిముద్దువెనజల్లెనువానిదయారసంబుచే।
నెక్కొనువానివాళ్ళితటినిచ్చినపింఛమువానిలోకముల్।
మొక్కగనేలువానినతిమోహనమానుషవేషధారియై।
యిక్కడలేనివానిజగదాశ్రయునెప్పుడునాశ్రయించెదన్॥
వ॥ అనియిటులనేకవిధంబుల సదాశ్రీహరినామస్మరణపరా
యణుండగు పుత్రునింగని కుళ్ళింసభూపాలుండిట్లనియె.
సాకి॥ విష్ణుభక్తులలోనుత్తముడనియెడ.. పేరవహించినపుత్రా।

విద్యలన్ని శ్రీకృష్ణాధ్యానముచే- విలుప్తమనసుసుచరిత్రా ॥సా॥

వ॥ అనిబోధించిమరియును.

చ॥ వేదవిధిగనుపనయనము చేసియు- వేదమయుఁ డిలిపించె।
వేదార్థ్యములను జేయు కాలమున- విశ్వపతియునియమించె ॥సా॥

వ॥ అంతచంద్రహాసుండు.

అభంగ్॥ సాధనవహించె సద్గుణంబుమించె।
బోధమునదెంచె వేదమభ్యసించె ॥కృ॥

వ॥ ఇట్లు సాంప్రదాయకాను సరణిచతుర్వేదంబులభ్యసించి హరినామస్మరణమాత్రపూరక చేయుచు (కలవిద్యలెన్నగ్గినకులవిద్యకుసాటిగాదు) అటశాస్త్రోక్తవిధనుర్వేదంబుసాంగోపాంగంబుగనభ్యసించి పదునైదుసంవత్సరముల వయసుగలవాడై చంద్రహాసుండు తండ్రితో నిట్లనియె.

శ్లో॥ మాతా నిందతినాభినందతిపితా భ్రాతానసంభాషతే।
భృత్యఃకుప్యతినానుగచ్ఛతిసుతః కాంతాచనాలింగతే।
అర్థప్రార్థనశంకయానకురుతేసల్లాపమాత్రంసుహృ।

తస్మాద్గర్ధయపార్థయశ్శృణుపి రైహ్యర్థేనసర్వేవశా॥

టీ॥ అని శ్రీద్రవ్యలోకాస్తించుటయు శ్లోక ద్రవ్యంబుయూహించి తండ్రికి చెలవంది చంద్రహాసుఁడు శ్రీకృష్ణానామసంకీర్తనపరుండై,

అర్థంగీ॥ శ్రీకృష్ణ ఎప్పించె ధరను సంచరించె।
ఘోరులజయించె సుద్రవ్యమార్జించె ॥౯॥

టీ॥ అంతట లోకరీతి కావశ్యంబయిన బాహ్యంబులందెల్ల దేశంబుల సర్వ వర్ణాశ్రమంబులవారెల్లను సర్వకాలసర్వావస్థలయందు గోవిందా. నారాయణా, మాధవేత్యాది శ్రీవిష్ణునామంబులుగీర్తించుచుండవలయుననియు అటులేనిచో గౌర్వపడన విధించుటయు నిశ్చయించి చంద్రహాసుఁడు దిగ్విజయంబునొంది విశేష చతురంగబలంబులతోడను యపరిమితధనంబులు గైకొని స్వపురంబు చేరుటంగని తండ్రి యానందాశ్రుకందళితహృదయారవిందుండై రాజ్యంబు కుమారునియధీనంబు చేయ నెంచి లోకపూజితంబున వేదవేదాంగపారగులైన భూసురులరప్పించి మంచిసులగ్నంబున పుత్రునకు పట్టాభిషేకంబు చేయుటయు చంద్రహాసుండు రాజ్యంబు చేయుచు లోకమిందు వర్తింపుకారటంబున కొగి తరాష్టోత్తరనామంబుల హితుర్వర్ణంబులవారినిరప్పించి యథోచితరీతి సత్కరించి సభనుంచి.

(అ రా ణా ఆ ది రా శ ం .)

ఏకాదశీఫల మేమని దెల్పుము॥

సకలమునులసంస్తుతముహిరముగద ॥ఏ॥

భక్తిగలిగి శ్రీహరినామంబులు- బాగుగాను ధ్యానించుచు సతతము

రక్తి మీరదీవ్రతము సల్పగనె- ముక్తి కరతలామలకంబగుగద ॥యే॥

ఋషినియమంబరీషు శ్రీరుక్మాంగద- భూపవరులు సత్పురుషులీవ్రతము

సవినయంబుగను సల్పి సాయిపదము సాధించిరని శృతులు దెలిపెవద॥ఏ॥

వ॥ మరియును.

శ్లో॥ ఏకాదశ్యాం న భుంజీత- కదాచిదపి మానవః।

యదిభుంజీత మోహేన- నరకేషు నిమజ్జతి॥

వ॥ అని స్మృతియందును.

శ్లో॥ వరం స్వమాతృగమనం వరం గోమాంసభక్షణం।

వరంఛా పిసురాపానం హరివాసరభోజనాత్ ॥

వ॥ అని శ్రీమహాభారతంబునందు జెటతెల్లంబుగ వివరించి యున్నయది కావున.

గన్య గద్వరాగ శ్రీముఁ ఆనుపాట్టు.

ఇది మొదలువిన - రేకాదశిదినమందున॥
వదలక నవమున వరమనిధ్యానించుచు॥ఇ॥
ఉండినసద్భామున - దండిగనుయీ వ్రతము।
మెండుగను జేయుకుండు - పిండలవధియింతుగాన ॥ఇ।

దిండి। అనుచుభూపాలుడు దెల్పుచుండ।
వినిజనుల్ వ్రతము జేయుచుండ ॥కృ॥

వ। అంతచంద్రహాసుండు

కం॥ చక్రి నిపిష్ణ్వాలయములు।

జక్కృనిశివమందిగములు చావల్లునువే।
రేకి-నసత్రంబులుదా।
మకుట వనిర్మించిమించె మంగళకరుడై॥
వ॥ అట్టిసుకుమారునింగని కుటుంబమండిట్టనియె.

మత్తకోకిల

బాలుడాతఁ బుద్ధికుశలత పారిభక్తియుగాంచగా।
పాలుపోవును గానిమేలుకి వనసుగా దేభూవరా।
పాలు యీతరుగాననంగల సార్వభౌముని కప్పుమి।
వ్వేళనే పదివేలవరపూ-ర్ణ్వైకబంపు మధివరా॥
వ॥ అమితంబ్రవాహంబులాలకించి.

ఆదితాళం.

కప్పుమంతయుకుళింప నానకదా నప్పుడేబంపెకు గంతలము చేరంగను॥

[illegible]సాయంకాలమునను వారందరు- మేటియాకుంతలనగరి చంతను జేర॥

నాముయే [illegible]దశిగావునవారలు - గూడిజలకము లాడియా ధీరులు॥

[illegible] రామహరే రామయంచుమన్రీ రామధ్యానంబున సొక్కి సోలుచును।

తులసితీర్థములు స్వీకరించుచును కలసివారందరుమంత్రి చెంతకు జేర॥

వ। మంత్రివారికిరంగొంగి నారప్పగించిన కష్టంబుగాకొని అన్నపానంబులు విచారించవారాలకించి మంత్రివారానే దేశావళిగావున యాహారపత్రిశం ఇనివాడివి మరువాడు సొరనంబుగాపించి ప్రధానియాజ్ఞవడసి సేవకులుపురంబు జేరుకుని [illegible] అప్పటిబుద్ధి[illegible]దీక్ష్యరుని [illegible] తనకుమారుడైన మదనుడును గూడ యేర్పాటుగావించి తాను రాజాజ్ఞగైకొని. రా॥ చంద్రావతినగరముజేరెను- దయ్యానబ్యేవటప్రధాని।

పొందలించి యా మహి పాలుమునకు మహాలు జేర్చె గాఘనుని ॥సా॥

వ॥ అంగదుష్టబుద్ధిని లింద భూపాలుని పొగ క్షేమంబులుజక్క గా విచా రించుచు సమీపమ న్డిర్చి యుండు..

సా॥ ఈసుకుమారుని జన్మదినము నా. కేల దెలుపరేదయ్యా।
భానురాంగుడో యాపుత్రుడగను భాగ్యశిబ్బెతోడయ్యా ॥సా॥

వ॥ అంతికవింపభూపాలుండు మష్టబుద్ధినిదిలకించి

(సారసాక్షు సాక్షుపక్షు అనుమట్టు.)

సారసాక్షుడైనయీబాలకుడు మారుజననము।
కోరియు నాత్మనెంచి విప్పిగెదు-కారణంబున
కరమునునుదెల్పేసినను ॥సా॥
తనయులు లేరను చింత పెద్దది నిదిలించనమున।
వనజాక్షుడే యాపరాధమును వారింప వలయునని ఘన।
పనము చెంజనిసేవిను సుశ్వక్తుడై యుండగా।

వినబడె ... ఖగపంబులు ఘోరంబు ... ండఁగన్।
జని ... మునుండఁగ శ్రీహరి ధ్యానంబు నుండఁగన్।
వి ... యంతో ... మునిసీతనిపు ... సవాయించితి॥

వ॥ అంతనాంత్రికొం గావడి తొంచించి.

క॥ మునుగ్గ దయావశయించె ।
తాసియడవులనుచునా ... నాందంపంగన్।
స్నానివనికలవా తను లా।
ఘనసనములడించిబో ... మున్ద్యంబే॥

వ॥ అని ఇహారా, కాలమాలాచించియొట్టకేలకు వీరవచించాట్టయును త్రింబని యుహింపవీనమరణంబునకు బోయ క్రుంబవిపపరాగంబును క్రంబనియొం చిరినకుమారునిల్లుని యొక్కపుత్రికరించించె. స్వతిగను పుత్రుండగుమదనుడానీ కనేకమంగళంబులుగలుగాక తదుపరి ఇష్టతిక గోరవమ్ము చంద్రహాసుండు నాకు పరమమిత్రుడు కావున యితఁడు రూపవరా! కేవలంబులను విద్యాధనంబు లనుబాటింపక నీవుగొంచమైనసందేహింపక వివాహతిప్పి వాసి యపుత్రికనా

కసంచినుంచి శిలమొహారుకే యుంచి చంద్రహాసునిరిలిచి దుష్టబుద్ధిఇట్లనెను

ఆహో నెసినీబహార్ అనుమట్టు

విచారింతు జేటగాను వినుధాతుణీశ్వరుడ ॥వి॥
నవమోహనాంగుడ నరజనపాలుడ బహుబంధమోదవుడ ॥వి॥
జేరికంటిలను మీ కేయూరచ్ఛత్రినా గౌరవదనరిమ్ము ॥వి॥
గానమృత్యుంగ మానవయువలాగ యూనవారిస్మృతియుంగ ॥వి॥

వ॥ శ్రీవిచారించుచు వినయుంబు దెలియపరచి శిలమొహారుతోనుండు సంధి దుష్టబుద్ధిచంద్రహాసునికిప్పించిన శారిండతిముదంబున గైరావిలవండి తను కల్లిదంత్రులంచెంతికేగి ఏగ్రామనంబొరింగించి కంగన శారించి వారిచేతపడి ర్యాదనంబులందిపజీవంబునకుద్యుక్తుండై.

నిమాత దేఖో గానాజనుమట్టు

హా రేయుకుంటి మాకవా యటంచు చంద్రహాస్యూనా।
ధరబుగభటాళితో - దురంగతూడుడవ్యోగా॥
చిరానవోలమాలి, శికిరుండ సంతసిల్లగా॥

త్రిపుత్రియగు విషయలనుగని యాయుద్యానవన శృంగారంబెరిఁగించగోరి శ్రవణానందంబుగనిట్లనియెను.

తేవారం

అమ్మమ్మ వినరమ్మ-యతిరమ్యా వనమమ్మ।
కమ్మనివాసనలమ్మ-గుమ్మని వీచెగదమ్మ ॥అ॥
చక్కనిచూతంబులును-సాలరసాలరసాలంబులును।
మిక్కుటమాపనసలును-మేలైనయరటులును ॥అ॥
మల్లెలు మేజ్జాజాలును-మరువముపున్నాగయును।
మొల్లలుసంపంగులును-కొల్లగబూచినవిగను ॥అ॥
పీనుల కానందముగ-విధవిధనాదంబులుగ।
ఘనముగుపక్షులువడిగ-గానముజేసెనువినగ ॥అ॥

వ॥ ఇటులుజలుసుగుపవనంబులాలోకించుచు నయ్యిందువదన బృందవనంబున

రమణీయప్రదేశంబులంగని యానందించుచువారొక్క చోనఁదరుగుమిగూడిపువ్వం
డ్లుకోయుచుండుతఱిమంత్రికొమార్తెయగు విమలసావలదాటున వారినివిడి
యొంటిగసంచరించుచుండు వర్తమానంబీసుమతి తెలుంగక.

క॥ ఏమార్పులందరటుయా।
రామంబునసంచరించి-రమణీయంబౌ।
తామరసరోవరంబున।
నామజములవలెనుక్రీడ-సల్పుచునుండెన్॥

వ॥ అటనొంటిగదిరుగువిమల పనంబెల్లగుమ్మరుచుబోయిపోయి నొక్క కాలభృత్యుడను బరుండి గాఢముగానిదురించుచుండు చంద్రహాసునిదిలకించి

ఉ॥ సంతతమున్ననుంగొనమోహ్యాతిలనాథకొమారకోటినా।
వంతయువారియందుగలదావలనాయిటులుండనీతనూ।
కాంతియునీమనోజ్ఞతయుగాంచ నంతుడొనీతడారమా।
కాంతుడొకంతుడో రజని కాంతుడొ గాకతగంజయంతుడో

డను మదనుడా నీక నేకమంగళంబులుగలుగుగాక తనుపరి ఇప్పత్రికంగొనివచ్చు చంద్రహాసుండునాకు బరమమిత్రుడుగావున ఇతనియాశయపరీక్షావిశేషంబులును విద్యాధనంబులనుజూటింపక నీవుగొందమైననుసందేహింపక వివాహంబునిమ్ము. అని సకలించిన పత్రికయుధాత్రమంబున సంచినుంచి ముద్రవేసి చంద్రహాసుని చేతికి యొందుభద్రపరచి భగవధ్యానంబుచేయుచు వివయు తనరాణామరితయుండు స్థలంబునకరిగి వారితోగలసి మెల్లమెల్లన గృహంబులకుజనిరంత ఇటచంద్రహాసుండు నిదురమేల్కాంచి శ్రీహరిధ్యానంబుచేయుచు అశ్వారూఢుండైజనిచెను.

అథాంగ॥ సంతసంబుగాను-చారులతోడాను॥
కుంతలనునందును-మంత్రియిల్లుజేరెను ॥కృ॥

వ॥ అటులేచు గృహద్వారంబున నిలచి ప్రధానికుమారునకు ప్రతిహారులవలన తనరాకతెలిపింగించి వారియనుమతిబడసి నగరుప్రవేశించి యందుగనగాసనాసీనుండును సకలవిద్యాజనపరివేష్టితుండును నగు మదనుంగాంచి వందనంబాచరించి [illegible] వ్రాదయుపకసితవందనుండగుచంద్రహాసుని మన్నించి ప్రతివందనంబుగావించి యుచితాసనంబునగూర్చుండ నియమించి

కేతుంబరసేయుంచు వర్ధిశచంద్రహాసుండు దుష్టబుద్ధియొసంగిన పత్రికమడచుక
కొస్సుగ నిట్లనియె.

అ వి శా ఖ ౧.

చం॥ అప్పావినునామనవి-తెప్పునదెల్పెద ॥అ॥
చప్పను లేనిచోటి-కిప్ప డేజనితూదం-బొప్పదీనినిజమువ-
నొప్పమీతంౘ్రియాజ్ఞ ॥అ॥

మం॥ అంతటిగోప్యమైనదా-అయిననుగాని ॥అం॥
మంగనయుననేర-వ్వాంతైనకినుకక-సంతసమునసభ-
యంతవినజదివెద ॥అం॥

వ॥ అని మదనుండప్పత్రిక చందరువినునటులబఠించి యొక్కడు త్రేమజ
అంగమక్కువగలభూసురులనే విషయా చంద్రహాసులకు వివాహాయుక్తంబును
మంచిసుముహూర్తంబేర్పరచిరట్టియెడ.

కం॥ హారోదారసుధారస॥

సీ॥ దప్పరతనయింటికిజని।నప్పటివిధమెల్లగాంచి। నతిఁజూపియుంగా
విప్పలవిడికోమరునిగని।

వచ్చానాయఙ్ఞమీర-వచ్చునెయనగా॥

వ॥ బహురోషపూరితుండగు తండ్రిగని వచనుండిట్లనియె.

హిందూస్తాని తోడివాగం రూపకతాళం.

యంతవాడ-యాజ్ఞమీరను। మంతినయున దింతింపను ॥యం॥

నీమ-యుత్తరవతిక్రమించగలేను। మతిచెడినడచెనువాడను కాను।

నీతిబోను। పుత్రుడౌను-పాండుబోను-వ్యక్తికర్తవామవన్ను ॥యం॥

వ॥ అనిమధువచనంబులంతండ్రిచెంపిన ప్రతిగానిచ్చినదమంతు జనకునిచే

నీసంగ వచ్చానింత దుర్బుద్ధిగాని జరువాలామరుఁడోనరించినకార్యంబున కమరూ

లంబియుయుండుటంగని (అన్యధాచింతితంకార్యం- దైవమన్యత్రచింతయేత్ (

అనుసామిత నిర్మ్యేదనిదర్శన[illegible]ర్యగదాయని యాశ్చర్యంబునొందుచుండు తరి

విషయాసంప్రవాసులువిచ్చేసి [illegible]దశంబాచరించ దుష్టబుద్ధిలోనకుతితృఘాపుండ

య్యెను పెలుపటివారల దే[illegible]శానందంబొందునటుల యాశీర్వదించి న
వరులకంటె క్రూరమానసుడగు దుష్టబుద్ధి తనపుత్రియగు విషయ విధవయైనను
యాగాళ చంద్రహాసునిమాత్ర మెవ్విధంబునైన జంపక మానని దృఢనిశ్చ
యుండై యొకదలి [illegible]కుందునటుల నేకాంతస్థలంబునకు తలవరుల రావించి యిట్లనె.

వినరాదా నామనవి అనుమట్టు.

తలవరులార మంచి తరుణమి దేయనియాహించి॥
తళతళ మెరయుకర-వాలమటు చేదరించి।
విలసిత శ్రీశంకరీ-యాయలములోనపొంచి ॥త॥
మానమునయనుమాన-మనుమానకనుబిరాన।
ఘనముగవిచ్చే నేడి-ఘనునివధియింపుడన ॥త॥

వ॥ మానవులు మంత్రిచే నెలవొంది భువనేశ్వరీయాలయంబులోనం బ్ర
వేశించి పొంచియుండిరంత ఇట దుష్టబుద్ధి చంద్రహాసునితవచెంతకు రాదీసిలయ్యా
ముసలివాడ పెద్దలయాచారంబు చొప్పున మీరు నేటిసాయంకాలమునకు నా
ంగారు పక్కెరంబున ముంగళ ద్రవ్యంబులిడుకొని యుంటరిగ.

యు త్రైర=౯ త్రి=ఖ్యాతినీ దెగా ॥౫౦॥

వ॥ ఇటుకదుదీనభావంబున వలుకుభూపాలునివాక్యంబులాలకించి
ప్రధానియిట్లనియె.

కం॥ చింతిలనేలయీభావన।
మంతయుబాలించుబుద్ధి మంతుండగుధీ।
మంతుని వరియింపుముభూ।
కాంతా త్రిశాంతసుజన కరుణాపాంత॥

వ॥ అనియిట్లు వరియించు మంత్రివాక్యంబులాలకించి రాజాల
చించి ప్రధానిం దిలకించి

గీ॥ ధన్యమానవంద నావతి పాలించెదు చంద్రహాసుగాదిరమ్ము।
ఇరూఢ రాజ్యంబునకు తనియుభి షిక్తుతోనిశ్చయము॥గీ॥

వ॥ అనిధరణీపాలుండు బలుకమదమందు సంతసంబంది రాజాజ్ఞానిత
నగరువజనుండవటి చంద్రహాసుందునూర్ధ్వాభిముఖ సమయంబెరింగి సత్కా
లోచిత కృత్యంబులుదీర్చుకొని భవానీమందిరంబునకు బోనుద్యమించి మంగళ

ద్రవ్యంబుల దేచింపలేక ఖండింపవలెరంబున తనహస్తంబున నిడుకొని ద్వారంబు
వెలువడ పుడమందు గాంచి కడువిస్మయంబంది రాజా ఇటు రాదలచితివై రొంట
రిక నేటికని పాదములపయిం చంద్రహాసుండు గోడదు దుష్టబుద్ధి వాక్రువ్విన తెలం
గోరింపవలదనుంచు చంద్రహాసుని హస్తంబున నిడుకొనియుంచు పల్లెరంబు నం
దుకొని రాజాజ్ఞ కార్యం చేయవలె గావించెద కాంతనీవతి ప్రయాణంబున ఇద్దరం
తిలాధీశ్వరునింత కేగుమని మదిని మదనుండతిత్వరితగతి శ్రీరాజరాజేశ్వరి యా
లయంబులోనం జనేసింప నదిదరి కన్పటగా చియుండు నూనరుండరేటాయన మదను
గరంబునం చెంది తమ నెంవులకు కల్లినవారైరి. అంతనట చంద్రహాసుండు మెల్ల మెల్లన
బహువినయంబునవోప రాజసభ చేరిం దినభూపాలుండు గాంచి మందస్మిత వదనార
వింద సుందరుడు తిక్కముల బిరుసుల్లు గాచాలు ప్రీతియగు చంపకమాలిని చంద్రహాసుని
కొసంగి వివాహంబొనరిచి రాజ్యంబును నిచ్చెనంబు చేసిన వాడయ్యె నంత చంద్ర
హాసుండు మంత్రిని అంద సంహారించి హాకని చే మంగళాశీర్వచనంబులు నైగొన
ముఖ్యులకి ద్రవ్యంబు నిడియాహించి ఆ నేక మంగళ శేసంబులు చెలంగ.
హా॥ అంతసారనరమా మార్యని నగరి. సతిని గూడియుండు దేవ
మంతనమున. శ్రీ రామానందుని మంగళవరుడటరాగ ॥హా॥

వ॥ దుష్టబుద్ధి గాంచి శీఘ్ర[illegible]ధర్తుండగుచు యోరి పాపాత్మా నామ
[illegible]ంబులు వ్యర్థంబు చేసినవాడవు కావున నామండలి నిలువక నావల[illegible]ష్టమటయు
[illegible] దీనభావంబున చంద్రహాసుండు దుష్టబుద్ధికిట్లనియె.

మ త్త కో కి ల.

మామకీయాజ్ఞానుసరణియు-మామహేశ్వరిపూజకే।
నీమమున నే నేగుచుండగ- నీమపుత్రుడునన్నదా।
ప్రేమమీరగ కుంతలేశుని-భేటి జేయగ బంపిరే।
సోమశేఖరు [illegible]సేవకు-సుతుడు నామొనె ధీవరా।

వ॥ చంద్రహాసుండిటులనుకు మ[illegible]దకరంబగుమాటవిని దుష్టబుద్ధి [illegible]
[illegible]క్రాంతుడై [illegible]కియా[illegible]టునకు[illegible] దూతం క్రియుండు [illegible]
[illegible] పెంచి [illegible]దవం[illegible]చేయుచు.

[illegible] వైష్ణవద్రోహిణాం సర్వం-[illegible]యుంతువిధీయతే॥

వ॥ అనుచానొక్క క్షేమభక్తి[illegible] ద్రోహము చేసినవానివృత్తాంతము [illegible]
[illegible] నీతివాక్యానుసరణి [illegible] శిలాస్తంభమున [illegible]
[illegible] చంద్రహాసుండీక్రమముగ [illegible]

శంకరియుండిరంబునకు ఆని కార్యమును కరుటణవండి మురళీధరరాజుఁయుండె
శరణుల్లు స్మరించె.

అ ది తా ళ ం.

కరుణాకరి-తరుణమున్ బ్రోవగారి-పరమగురుని తత్త్వార్థము దెలిసిన ||క||
సురలుమునులుగీర్వాణులువరుసనే - చరులుసిద్ధగంధర్వులు సురబుధ-
వరులుసూర్యచంద్రాదులునీవ్యవ-చరణమేమరి ధ్యానింతురట ||క||
పరముబొందగోరెదమనుసాధన-పరులునిన్నుప్రకృతివానితత్త్వవి-
చారణంబుజేయుమనగానుబహు - ధీరమతులనెప్పుడుబ్రోతువట
||క|| భక్తులెల్లనిను సేవింపగగని - రక్తిమీరధ్యానించెదసతతము
యుక్తిదెల్పుసుజ్ఞానమొసంగుము-ముక్తికాంతనీవాదిశక్తిగద ||క||

వా మరియు ఓబా దండిరా? శివతాండవగురుడగుచిప్పరవుని క్రిదిపదుస
ర స్థలమునకై విష్ణుపురం బెళ్ళిన్న కాంతైయున్న దానవుగావున ఓవండి రాయక్తి
మధ్యాహ్నంబునకు సంతసంబున ప్రసన్నరాలవుగాకున్న నాకరంబున భండి.

పలికియు శ్రీపదవని చంద్రహాసుండు తనకంఠంబున ఖడ్గంబుగీలించినవాడరుద్ర
అభ్రాంగ॥ శ్రీ నెనరుంచి-శాంతమువహించి॥
భక్తునిప్రేమించి-బాలుడనిపెంచి ॥కృ॥
వ॥ దేవిచిరునగవునొప్పు బ్రసన్నయై చంద్రహాసునికరంబుబట్టి॥

ఆ ది శా ప ం.

మాతంగియా కార్యంబు మమదిర కాంతను ॥మా॥
లాసుకీరత్యము-జేసిందవ నికాంతి ము॥ గానహావా కీర్తము-వినవు సౌఖ్యము॥మా॥
శారసనేత్రుడ-సద్గుణశీలుడ ॥ చందనుకుమారుడ-పురుషవరేణ్యుడ ॥మా॥

వ॥ మరియు నీరాజా శ్రీమాతామంత్రి శ్రీ దుష్టబుద్ధి స్వభావంబున యొన్న రానిపాతకకృత్యంబుఁజేసెకావున వినిప్రధమంబున యుత్రవియోగంబును హారి భక్తుండగు నీవాంగక్ష్యంబుచే స్త్రీత్వంబున దుర్మార్గ శరీరంబును సంప్రాప్తం బయ్యెనందుకు పాపంబనిలేదు నీవు ఏకాదశీ వ్రతపరుండవు పరమభాగవత శ్రేష్టుండవుకారణంబున యేను ప్రసన్నగాంత్రైతగావున నీవుగోంచవైన సందేహం బును భయంబునుబొందకనీయభీష్టంబుచెప్పవలెందుకరంబుగొనమనుటయు చంద్రహాసుండిట్లనిరు.

శ్రీవిద్యాయమ్నా అనుష్టుప్.

నాగరమా పూజనిన్ను గొంగ ॥నా॥ యేతీరునైనా-పరిపాలింప॥
శ్యామలగల్లులో కోష్ఠరయంబ ॥నా॥ సుజనాళిబ్రోచు-సురరక్షకుని॥
భజియించుమనస్థి-భాగ్యమొసంగుమ ॥నా॥

వ॥ ఈప్రకారంబున భువనంబు వరంబులగోరుచుండు శ్రీ వికసితవదనారవిందయు. సుముఖియు. భక్తపరాధీనయు. శ్రీపరమేశ్వరార్ధాంగియు. నామప్రభావంబెరింగి సదాధ్యానించు త్రిలోకమాతయువగు భువనేశ్వరి పూజించి ఆ మూలసంపుటాంగన్యాసక గదాధ్యాయభంబుతోగూడిన శ్రీ ... తవహస్తయుత సంప్రదాయుని శిరంబునవిడి జ్ఞానోపదేశంబుచేసి వంత ... నందు వేదశాస్త్రంగ వంశంబు పాదించినకుశిక రకమునుం దైయుట్లనిరా.

చం॥ అనుకూలమీవునన్న సదియాత్మజా చుచు వైరిసంఘముల్।
వనుపడి చేయునెల్లలను వ్యగ్రతిందొలగించి కాచుచు౯।
దినునాడి సొంతముపసటిక్కృగసత్య-రుగాన్నమూర్తివై।
కనబడుమమ్మునేనుస్తునదికాంచన కాంక్షను చేయుచుండుమీ॥

వ॥ అనిచంద్రహాసుండునుబయు దేవియుఁ గంగాతీరంబున యథోచితంబుగానచ్చి
సమారసహితంబుగ మాతృపితృలకుఁ బరలోకక్రియలొనర్చి ధర్మశాస్త్రోక్తరీతిని
యాగంబు సేయింపఁ దలంపంబంధు బ్రహ్మణులఁ బిలిపించి సహితంబుగ పురప్రవేశంబు
సేయవలసినదని ప్రజలకు నందఱకుఁ దెలియఁజేయుమనె.

౧౦॥ మదనునిగూడి భూవరుఁడు
వదలక జనుదెంచిపురిగ నాంధావరుఁడు
హృదయము పల్లింపఁ బిలిచెనా
వసుధింజెను ప్రజలు భోగడ వసుధాధీశా

వ॥ తదనంతరంబు

౧౧॥ సంతసమునసందరుఁ బేరి
కుంతలాపురము జేరి బాగ ॥౯౯॥

వ॥ అంతరసుఖంబుంజేసి చంద్రహాసుండు సర్వకాల సర్వావస్థలయందు శ్రీ
హరినామసంకీర్తనముండై ధర్మపరిపాలనంబు జేయుచు వర్ణాశ్రమధర్మంబులు
నిర్వహించుచు తనభార్యలవలన విద్వత్కుమారులంగని వినయసుశీలుఁడై సకల
ధర్మంబులందునియు సంపదమాని భక్తులకు సర్వాంగ ... బు చేయుంచి

మూడుకోటుల సంవత్సరంబులు రాజ్యపరిపాలనచేసి పరమభాగవతుండనియు ఏక
పత్నీవ్రతపరుండనియు పేరువహించియుండునంత.

పా॥ బ్రహ్మాస్త్రము మరియు రథ్యజాలా ఘట్టనప్రాంత్యములందు।
పద్మనాభు పేరుచునుండగ గను—వడవా॥ తురగము నుండు ॥పా॥

కం॥ అంతటనయ్యశ్వవిధం।
బంతయు భూవరున కెరుక బరచగ యాత్రీ।
మంతురసుతసహితంబుగ।
చెంతను నేతెంచి దాని చెల్వము గాంచెన్।

వ॥ అట్లుగని హంసధ్వజ మహారాజపుత్రుండైన ధర్మరాజుచే విడువబడినయజ్ఞా
శ్వంబనియును శ్రద్ధతో వార్థంబు అర్జునసహితంబుగ శ్రీకృష్ణపరమాత్మ విచ్చేయు
నవియు హయరగముఖపత్రంబునందు లిఖితంబులుగ దెలిసి పరమానందంబున
పొంగి [illegible].

కథహా శివాలవరియా అనుమట్టు.

సురులారయీహాయమూకా బల్ ధాగ్రతా సేజాడరే।

శాంతసుజనా శాంతవర శ్రీ శాంతుస్వైరక్తస్తను।
శ్రీతుడు ముం ... కుంతలంబు జేయను ॥ఋ॥

వ॥ ఈ ప్రకారంబున కుమారులకు జెప్పి శ్రీకృష్ణదర్శనార్థంబు ...
మంగళవాద్యంబులు మ్రోయ రథగజతురగపదాతివస్త్రాభరణ పరివృతుండై మ...
శ్రీసామంతశాఖ బృందపరీతంబుగ చంద్రహాసుండు ద్వారంబున నిలిచి తేజ...
ధ్యానపరుండై శ్రీకృష్ణపరమాత్మను నిట్లని స్తుతించె

భైరవిరాగ ఆనుపట్టు.

ప్రణుత- సీత పద-పద్మమిత్ర ... శ్రీగిరివర-పాలించవే గిరిధర ॥ఋ॥
రాతిమాను_నాతిగను-శ్రీతి జేయవ ... గావవ-నీతిబూనవ ॥ఋ॥
గానమున ధ్యానమున నారదాదులంబున।
వినుమరువలేవన-యనుమానశీలన ॥ఋ॥

వ॥ ఇట్లు ధ్యానించుచుండు నవసరంబున.

శా॥ శార్ఙసహితుడై శ్రీకృష్ణుడు ... పాకసహితోరాగ।
శార్ఙకమయ్యేనటంచుభూవరుడు పాగిరి ... ॥శా॥

వ॥ తదనంతరంబు పరమభాగవతుండును, విష్ణుభక్తాగ్రేసరుండును,
శ్రీకృష్ణ ముద్రధారియు, పరమాప్తుండును జ్ఞానవృద్ధుండును. ఏకాదశీవ్రతపరుం
డునగు చక్రధరాసుని ఋణానుబద్ధుండగు శ్రీకృష్ణదర్శనార్థం బేతెంచియున్న వా
రంపరుణ భూపాలునకు, మదీకు శ్రీకృష్ణస్తవనాలను విన్పుచు గవండనంబులు గావించి
చంద్రహాసుండు (పెన్నధగన్ననంపంయున) శ్రీకృష్ణపరమాత్మునకు అపరాధం
తెవా అనాథరక్షకా దీనబంధో ఇంత కాలంబునకు దయనిచ్చె నారుంచి గీతా
శాస్త్రంబునకు మూలకారణుండవు పరమభాగవత శ్రేష్ఠంబగు పార్థసహితం
బు గావించియు మహాభాగ్యంబునందనపరమానందంబున శ్రీకృష్ణునిటుల నుతించె.

ఆదితాళము,

నాతరమా నిన్నుబొగడ నారదాదివందితపద! శాంతభక్తమందార
సుబ్రహ్మణ్యపాంతనిరంజన నిర్వికల్ప (కాంచనవస్త్రధరా) పలుకనీ నిజ-
తత్వమెరుగరని శ్రుతులు దెలిపె పొగడ ॥నా॥

భూతసృష్టికాధారముని నీవ. భూతకోటులకు సాక్షినీవ భక్త
వత్సలపదనదియాపర ॥నా॥

అంతఃపిండబ్రహ్మాండములు - అదిపరబ్రహ్మంబు నీవ. కుం
తీశ యనయు ఖండరూపవై దండకృష్ణ నవపుండరీకాక్ష ॥నా॥
వ॥ అని మరియును,
సీ॥ కలలక బో కెడపుత్రమిత్రపవిత్ర - రాగాదిసంయోగముల్ ।
జలవాల్యాకరతినెండమావులకునా నల్ చేయు చందంబున ।
దుర్గ సత్యములంచు మూఢుడవ్యర్థ - తత్వజ్ఞుఁడగు నాతని ।
విలసత్పాదయుగంబు సూపికరుణా - వీక్షింపు లక్ష్మీపతి ॥
వ॥ అని మరియును.
క॥ నాయందలి విశ్వేయము [illegible] సురకోటి జేయు నికరము సొక్క ।
నాయింపు [illegible] శ్రీయుత్తమని భటుని బెద్ద సీయందగదే ॥
వ॥ అని [illegible] కృష్ణుండు [illegible] మూడుదివంబులప్పరంబున నివసించి కృష్ణాను
జ్ఞాతుండై [illegible] చంద్రహాసుండును అర్జునకప్పగింప శ్రీకృష్ణ సహితంబా
[illegible] చంద్రహాసుచే [illegible] నిజనివాస [illegible] హస్తినాపురంబునకు
[illegible] చంద్రహాసుండును శ్రీకృష్ణధ్యానపరుండయి [illegible] కాలంబు రాజ్యం
[illegible] అంత్యంబున ప్రవరాప్రతిరహిత [illegible] పుణ్యలోకగతుండయ్యె.

మంగళము రాగం సురటి ఆది.

హారతిదుగో మంగళ హారతిదుగో। ఆనందనిలయునకు [illegible]
రిప్పుడు ॥హా॥ 1 దీనుల గావ గరుడాగమనుడగు పరమపురుషునకు।
పరమపావనునకు ॥హా॥ 2 [illegible]
[illegible]
[illegible] నామములు [illegible] ॥హా॥

గద్యము॥ శ్రీ [illegible] కొండ [illegible] దాసుడగు [illegible]
[illegible] వంశజుడు [illegible]
[illegible] బ్రహ్మణ్య సాగర శ్రీ రాచలయామాత్య పౌత్ర రామయామాత్య
పుత్ర [illegible] సుందరాంబా గర్భజనిత శ్రీలక్ష్మీనారాయణ కవి [illegible]
[illegible] సమానాదిత సకలసంగీత సాహిత్యకవితాభాగధేయ విబుధ
జనవిధేయ భద్రాచలనామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీచంద్రహాసచరిత్రం
బను సర్వంబును సంపూర్ణము. శుభమస్తు శ్రీరామచంద్రపాదార్పణం.

తోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః । మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధు
మాన్నోవనస్పతిర్మధు మాగ్ంఅస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావోభవం
తునః॥ తాశ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో
వైశర్కరాఃపశురగ్ని ర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవా
స్మైపశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతాస్తస్మాత్స్థే
యానస్థేయసోనోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహి
ష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవ
శ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅ
రంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ । ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి
పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రక్షాళ్య॥ ఓం గణానాంత్వా...సాదనం॥
గణాధిపతిమా — మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదే
వతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతుసంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచకారయేత్ ।
సూర్యధ్యానంప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః। సవితాదే
వతా । త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత
సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలేకర్ణికాయాంరథస్థస్సప్తాశ్వోఽరు
ణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకా
శ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥
పద్మాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః। పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః।దివా
కరోలోకవపుః కిరీటీ। మయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా

వర్తమానో౽నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథేనా దేవోయాతిభువనానిపశ్యన్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే హాగచ్ఛ । సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖంపద్మాసనస్థం । ద్విభుజం । సప్తాశ్వం । సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సరమాఘశుక్లసప్తమ్యాం కృత్తికానక్షత్రేజాతం సింహరాశ్యధిపతిం । భానువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేమధ్యే వర్తులాకారమండలేసూర్యగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవిశ్వవేదసం । అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం । సూర్యగ్రహాధిదేవతాం అగ్నిం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే । వోచేమ శంతమంహృదే । సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహస్యోత్తరతః రుద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

శ్లో॥ చంద్రారిష్టే తు సంప్రాప్తే చంద్రపూజాంచ కారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే ॥

౨॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్య మంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః ॥ ఆగ్నేయభాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ । ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్ప్రభావః ॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ

తోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధు
మాన్నో వనస్పతిర్మధు మాగ్ం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవన్
తునః॥ తాశ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో
వైశర్కరాః పశురగ్ని ర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవా
స్మై పశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతా స్తస్మాత్స్థే
యానస్థేయ సో నోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహి
ష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవ
శ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః । తస్మాఅ
రంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి
పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రక్షాళ్య॥ ఓం గణానాంత్వా ... సాదనం॥
గణాధిపతిమా—మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదే
వతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతు సంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచ కారయేత్।
సూర్యధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః । సవితా దే
వతా । త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత
సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితమలేకర్ణికాయాం రథస్థ।స్సప్తాశ్వోఽరో
ఽరుణాఢ్యవపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యైబహువిధగుణైః కా
శ్యపాఖ్యప్రసూతః। కాళింగాఖ్యే విషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥
పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః॥ దివా
కరో లోకగురుః కిరీటీ। మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా

వర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథే
నాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్॥ ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే
హాగచ్ఛ।సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూ
ఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం।ద్విభుజం।సప్తా
శ్వం।సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాం కృత్తికానక్షత్రేజాతంసింహరాశ్యధిపతిం । భా
నువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతంగ్రహ
హామండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేమధ్యే వర్తులాకారమండలేసూ
ర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥అగ్నిందూతంవృ
ణీమహేహోతారంవిశ్వవేదసం।అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాంఅగ్నింసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతంసూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మిపూజయామి॥కద్రుద్రాయ ప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వో
చేమశంతమగ్ంహృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రం సాంగం
సాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహ
స్యోత్తరతఃరుద్రమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి।

శ్లో॥ చంద్రారిష్టే తుసంప్రాప్తేచంద్రపూజాంచకారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే॥

౨॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రోదేవ
తా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహి
తచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆగ్నేయ
భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠేగదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ